Број 207. У Новом Саду у петак 25. септембра (8. октобра) 1909. Година XLIV.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. за ове стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЈОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Непријатељи нове манастирске уредбе.

Хоћу да известим народ наш о гадном, невољалом смеру, што га неки спремају против народа, а у корист неколико архимандрита.

Кад се у српском народном црквеном сабору решавала манастирска уредба, онда су самостални посланици изашли били из сабора. Хтели су да спрече сваки рад.

Познато је, да су самостални посланици трчали око угарске владе и хтели да покваре манастирску уредбу. У њиховом погађању са угарском владом било је и то, да се манастирска уредба не потврди. У томе су их помагали и Хрвати, чланови хрватско-српске коалиције. Но у том нису успели

Познато је и то, да је неколико пути било у „Србобрану“, како је и самостална странка била за манастирску уредбу и да то није само дело радикала. То су увек писали онда, кад год су самостални мислили, да манастирској уредби не могу у Пешти скр'ати врат

Данас је друго време. Политички положај је несигуран Не зна се ко може доћи на владу. А самостали и либерали радују се, да ће доћи на владу највећи пријатељи наших највећих противника и да би они код те нове владе били у стању, да скр'ају врат манастирској уредби.

Зато видимо у најновије доба где се пробудиле све аветиње и сви назадњаци и већ ликују, и већ се јавно хвале, како ће дохакати манастирској уредби Н ва влада неће ту уредбу оставити ни 2 месеца на снази.

Они ће већ знати што ће влади дошапути. Изнеће, као што су већ износили, да ће од оваке манастирске уредбе каква је данас, бити новаца на српске школе, српску просвету и да је највећи интерес Мађара, кад све манастирске приходе поједу намесници и настојатељи, те онда српска култура нема крви и мора се сасушити. Има на жалост доста њих, који ће то и много друго казати влади, само ако буде вољна да их слуша.

Дабогме, да још није дошла та влада, којој се надају наше српске буљуне и крешталице. А после не може ни најгора влада тако лако удавити нашу манастирску уредбу. Ту је уредбу донео наш сабор, а потврдио је краљ.

Но да би наше српске буљуне могле успешније да ломе врат новој манастирској уредби, њима треба да покажу, како и сам народ наш не мари за ту уредбу. То је једно. А друго је, покушавају и народу нашем да огаде ту уредбу, па да је не брани кад би требао да је брани.

Ето, то је узрок што „Србобран“ свечешће зам ра манастирској уредби. Д казује, да је влада ипак господар А влади ће после његови савезници већ казати, како је та уредба опасна по владу, те је треба укинути. „Браник“ и сви други самостални листови, помажу у томе „Србобран“. Па разуме се, помажу га у томе и хрватски листови.

Тако и у 207. броју „Србобрана“ има чланак који говори о манастирској уредби. Тамо каже „Србобран“ и ово: „О манастирској уредби писано је код нас доста, те нећемо ни говорити о томе како је она испала, и ко је сад управо господар наших манастира: да ли српски народ или угарска влада“?

За сад је још српски народ, али ви несретници радите, да буде угарска влада

И онда има у том чланку „Србобрана“ пуно којечега чиме хоће да огади народу манастирску уредбу. Каже, како није добро што се издаје земља на мале парцеле. Та забога, могу некоје парцеле узети и Несрби. Износи, да је „Браник“ изнео читав низ несрпских имена који су купили по 2 јутра манастирске земље. И онда вели „Србобран“: „Застава“ на то ништа није одговорила, није побила, зато се мора узети да је истина оно што је „Браник“ писао.

Хвала лепо! Ти бедаци доиста мисле, „Застава“ нема друга посла него да побија све оне лажи које напише „Србобран“, „Браник“ и друга њихова браћа. Па чим „Застава“ пропусти њихову какву лаж и не заврне јој шију, то је онда света истина. Но, лепо би нам било, кад би ми морали у „Застави“ да покажемо и испрашимо сваку лаж „Браникову“ и „Србобранову“. Та ти листови и њихови другови и не раде друго него лажу. И „Застава“ би морала да буде бар пет пута оволика каква је сад, кад би хтела све те лажи да изнесе. И не би имала ни о чем другом писати и бринути се, но о том. Ми се захваљујемо на таквом послу. Задаћа „Заставе“ је сасвим друга но та да сваког лажова тера у лаж Ми се обраћамо на оне лажи тек кад кад, кад имамо нарочитог узрока Толико једаред за свагда Нек једаред престану мислити и „Србобран“ и „Браник“, да смо ми дужни сваку њихову лаж за врат, а чим то не урадимо, да је онда лаж постала — истина.

„Браник“ јесте изнео неколико десетина имена оних, који нису Срби, а узели су по неко јутро од манастирске земље под закуп на јавној лицитацији. Али зашто „Браник“ није изнео оне стотине и хиљаде Срба који су такође узели манастирску земљу под закуп Ко хоће да је праведан, треба да изнесе све. А не једно прећутати, а изнети само друго. И зар је боље да остане по старом, да не добију ни Срби земљу само да не би добили један мали део и Несрби?

Али већ то је питање расчишћено.

Занимљиво је то, да „Србобран“ жели, да се земља бар издаје у велико, сва земља једног манастира једноме. „Србобран“ држи, да онда не би купио ни један странац, него земљорадничке задруге.

А ко јамчи за то? И кад би узео други целу земљу једног манастира, онда би наша сиротиња могла да обрише уста.

Уосталом, и земљорадничке задруге не обрађују саме, него издају члановима, а

ПОДЛИСТАК.

Зачетак пољопривредне књижевности.

(Откриће Америке, проналасци, књижевност и њихов утецај на културу и привреду).

Јако раздобље између средњег и новога века, као што то кажу политички и историјски писци, не може се тачно одредити. Прелаз је из једнога и другога доба био силан и замашан. Обично се нова историја почиње 1517. год., кад је Лутер проповедао преображај католичке цркве, па ипак она није имала свеопшти утецај на развитак културе, као што су га имале друге културне тековине у XV. веку. Те тековине биле су: проналазак ватреног оружја, штампарије и откриће нових земаља на Атлантском Океану.

Последица проналаска ватреног оружја јесте велика промена у ратовању, које је тежило да уништи феудални систем и витештво („ритерство“)

Штампа даде друштвено образовање народу, и на место старих витезова поникоше витезови просвете, којима су новине, та пре непозната сила, донеле признање и деловање.

Открићем пак Америке створена је нова трговина, подигао се грађански сталеж и основана је плодоносна пољопривредна индустрија.

Признати се мора, да су владари подигли велику множину виших школа, свеучилишта, тако да нису више манастири били извор знања и мудрости. Од старијих свеучилишта да споменемо: пражко 1348, бечко 1365, хајделбершко 1387., келнско 1388., ерфуртско 1392, вирбуршко 1403, липишко (Лајпциг) 1409., ростошко 1419. и виртембершко 1502. год. На тим свеучилиштима предавала се: философија, историја, математика, звездарство и право; природне науке биле су још под утецајем сујеверја. О утецају природних наука на пољопривреду није било ни говора, као ни о медицини, која је била под утецајем врачбина.

Од доба, када је Карло Велики написао своје одредбе о пољопривреди, није било никакве пољопривредне књижевности, осим календара и „Дела и дани“, што је написао Хеснод. Још из XI. века има један англо-саски календар, који је за сваки месец у години доносио слике за пољопривредне радове тих месеца. Тек гроф од Волштетена, доминикански калуђер регенсбуршки († 1820.), под именом „Albertus Magnus“, подстрекнут списима Аристотеловим поче писати књиге о култури земље и занимаше се природним наукама. Писао је о вртарству и због његове зимске баште прогласише га чаробником, те у мало није због тог свог врта и главом платио.

Било је и других мањих писаца: као Корнелије Агрипа од Недисхајна, (прочуо се својим делом „Акулта Философија“ и други, али су ти од незнатне вредности.

Тек по свршетку XV. века 1478. написао је Petro Krešceuz о своје дело „Jukamodum pipalium“ — „Опажања на пољопривреди“ — у коме се он највише освртао на ратарство. Податке за то своје дело црпео је из римских дела. Дело му је преведено на немачки у Штрасбургу 1486. год.

Као најстарије значајније пољопривредно дело штампано је у Алсбургу „Књига природе“. Та се књига састоји из 12 одељака, у којима се говори: о људима, о небу, о звездама, о дивљим животињама, птицама, мору, морским чудовиштима, рибама, змијама, пчелама и инсектима, о отровним животињама, дрвећу и поврћу, драгом камењу, о седам метала и на послетку о чудноватом извору људске среће.

Врло је значајно дело о пољопривреди и књига правника Конрада Хересбаха „Реистике Либрис Кратер“. Основ књизи је искуство о виноградарству на Рајни и о вртарству. Теорије Хересбахове су од старијих, па ипак он описује плугове, поучава како се граде сушнице са покретним таблама. За гајење стоке препоручује најбоље врсте, добру храну и брижљиву негу а знао је и за солење и сушење меса. Неколико примедаба о пернатој живини, рибама, пчелама и лову закључују ово знаменито дело.

Ј. Ј. њ—ћ.

можда и нечлановима Али и онда поскупи. Узмимо на пр. Сириг. Ту је земљу узео савез земљорадничких задруга, па по колико форината скупље издаје по јутру земљорадничким задругама, но што га кошта Каже, то су трошкови, али су ти трошкови врло велики

Нећу да пишем о том опширно Наш народ најволије да се земља парцелира, од 2 до 4 јутра, па да може и онај сиромах купити, а да не зависи ни од чије милости. А купују богме и чланови земљорадничких задруга. Зацело се не могу тужити да им је ускраћено право.

Него онде „Србобран“ покушава да и појединце и земљорадничке задруге надражи против манастирске уредбе. Бајаги неправда је и зло је и то, ако се не издаје манастирска земља онако, како би најлакше могле да је купе земљорадничке задруге.

Види се свакојако, драже народ против манастирске уредбе и њеног извођења. Овог драже овако, оног онако. Па кад бедници облажу код владе манастирску уредбу на десети начин, онда не буде никога, ко би ту уредбу бранио.

Познајемо вас! И познајемо и онога ко вам стоји за леђи. Доћи ће на све ред. Али познајемо и народ наш Таквима као што сте ви, народ никад није веровао. И много је паметнији, а да би се од вас дао завести и преварити.

Нови Сад 25 септембра

Политичка криза у Угарској Јуче је министар-председник Векерле отпутовао у Беч, а данас ће га краљ примити у аудијенцију. По гласовима из Беча, краљ ће данас саопћити Векерлу, да усваја оставку угарске владе. Питање је, шта ће наступити по томе. Има глосова о привременој, прелазној влади, о ванпарламентарној влади, о преговорној влади, о чиновничкој влади, само се најмање говори о уставном решењу кризе. „Нова Слободна Преса“ пише, како би у Бечу највише желели, да остане досадања коалициона влада, али да не тражи ништа, а да даде све. Ну о такој влади нема више ни говора. Између коалиционих странака су стваране и личне разлике тако велике, да је посве искључен заједнички рад Андрашија, Векерла и Кошута. Кад дакле коалициона влада не може више да остане, онда би у Бечу желели да се у једну групу скупе ови 67 аши, Андраши, Тиса, Векерле, Сел, јер „велика опасност прети дуализму од независњачке странке“, али ни ти груписани 67 аши нека не траже од Беча ништа. Ну и то груписање сматрају за немогуће. И сада, највише се верује: или ће доћи „преговорна“ влада, или ће краљ именовати свога човека, који ће повести преговоре. Тај краљев поузданик, неки тврде, да је већ изабран. Преговори ће можда отпочети већ ових дана. Независњачка странка сматра, да је све то само одуговлачење, коме ће у крајњој потреби сабор стати на пут и да се криза стално, коначно може решити само уставним путем.

После скупштине

савеза српских земљорадничких задруга.

И прекомерна неразумна штедња као да је овог истог порекла. Србин преко мере чува свој капитал, не сме га улагати ни у што, још ни у земљу не сме он баш много капитала уложити, а камо ли да се другог чега лаћа. Он волије на мало земље са својом великом породицом у највећој штедњи провести свој век, него да према својој радној снази рашири свој иметак, па да сву своју радну снагу изхасни и употреби. Не велим да нема изузетака, штавише има и таких који сувише нагло проширују свој иметак без обзира на своју радну снагу и имовно стање. Има и такових, али врло мало. Већина народа нашег чува и штеди у свачем, по највише на очиту штету своју. Оне силне предике и поуке о штедњи наш народ обично рђаво схвећа, и све већма поштрава своју штедњу, која му и тако доста квара наноси.

И штедња у нашем народу као да потиче из оног истог начела: „Најбоље да остане све као што је“! Ако се која цркавица скупи, не треба то одмах употребити у свој рад, јер тиме ће доћи до нових брига, до нових напада, борбе рада и т. д. — а како је то тешко оном што нема иницијативе своје у себи, који је тром, неодлучан!!

Штедња, да, али штедња таква, која ствара капитал за нови рад, за напредак, за нову борбу, за благостање! Таква штедња, а не такова која ће нам омогућити да на једној корици хлеба место једног дана проведемо у нераду, у полусну, мртви гладни, макар читаву недељу дана!!

А тек какве резултате постижемо у штедњи нашој на телесни развитак подмлатка нашег!? Жалосно је погледати у школу нашу, где наша дечица, та наша узданица, ти мали Српчићи бледа лика, као попијени, уче како ће се кадгод као „снажни“ људи борити са читавим светом у борби својој за опстанак свој! Заиста сеоска деца наша још су скоро гора но варошка! Некадањих задруга породичних нестало је, нема више у пуној кући реде душе која води бригу за децу, да их нахрани и да им спреми све што деци треба. У кући је, забога, штедња, не може се! Мати по недељу дана не куха, ска кућа живи од самог чистог хлеба, као да је то штедња! Хлеб је најскупља храна! Јаје млеко, живад, све се то „штеди“, да старији могу недељом и свецем међу свет, а деца па и сва кућа читаву недељу живи о сухом хлебу! Старији како тако, али деца зло и наопако!

До сада се наш народ бројао, и броји се још и сада у телесно развијен и снажан, но ова неразумна штедња биће узроком, да закржљави, ослаби и да изгуби своју снагу, која је данас тако врло потребна.

О бројном напредовању нашег народа и смртности у њему било је већ много говора у нашим листовима, а и иначе, и може се као утврђено узети да је плодност нашег народа знатно опала и то не из природних узрока, колико из рђавог уверења да велика породица значи сиротињу, а богатство да ће бити онда кад будемо јединце одгајивали!

Колика заблуда!! Та радна снага је данас најпоузданији капитал!

Слабо множење народа нашег долази уз ово још и услед великог броја умирања. Овоме је узрок потпуна оскудица здравственог образовања у народу и неупутно поступање са болеснима, сујеверје и лаковерност народа, који радије верује у све немогућности, но у знање лечника.

Резултат овог расматрања је тај, да наш народ поред свију добрих особина својих, има много, и то врло замашних погрешака и мана, које ако га и не чине неспособним за напредан рад, али му ту способност знатно умањују и коче. Такве мане су, као што видесмо: што нема своје иницијативе за рад, затим тромост и неодлучност за нови рад, прекомерна и неразумна штедња, која се граничи са тврдичењем, што особито штетно утиче и на телесни развој народа нашег. Напослетку слабо бројно напредовање рађањем и потпуна оскудица хигијенског образовања у народу чему је посљедица велика смртност.

Ово су у главном мане, које коче способност народа нашег за напредан рад.

Шта могу у овом погледу учинити српске земље орадничке задруге и да ли је данашње њихно делање управљено у том правцу, да наш народ постане потпуно способан за напредни рад — то ће мо расправити, док најпре проговоримо и о осталим условима економског напредовања.

II. Уређење државе.

Други услов напредног рада јесте уређење државе. Без доброг државног уређења нема напретка раду! Где рад није заштићен, сигуран, нема ни рада! Историја нам сведочи, да је слобода увек развијала рад. Где је политички живот народа без трзавица, где се државна власт креће само онда, кад то захтева развитак друштвени, ту је напредак у раду обезбеђен.

Слобода рада подиже дух у народу, и он напреже све силе своје, да са својим радом одржи утакмицу. Но не треба заборавити на то, да је потпуна слобода рада могућа само тамо, где је потпуна економска, политичка и верска слобода.

Где се снага државе употребљава на то, да једној касти, једној врсти рада, једном племену, једној вероисповести и т. д. прибави преимућство над другима, да у њихове руке збије сву моћ и богатство, ту о напредном слободном раду нема ни говора. Ту су једни заштићени силом и богатством државе, а други потиштени, злостављани, исисавани у корист оних првих!

Но с друге стране стоји и то, да је и слобода само за развијеног, просвећеног човека корисна, а народ неразвијен забатаљен, не само да се неће знати користити слободом, већ ће ју на своју сопствену штету употребити. Најцрњи је противник раду апсолутизам, тиранија! Свеједно је то, да ли долази тиранија од једног човека, или од једног дела друштва у држави. У држави, где је више народности, може да буде тиранија и без апсолутизма. Поред најбоље уставности, само ако се она једнострано примењује, могу да буду поједине народности тиранисане — Народносне пак тежње имају најблаготворнији уплив на сваки напредан рад! Рад се особито живо развија, кад га покреће каква идеја, а народносна идеја одушевљава народ и принуђује га, све силе своје напрегне, како би одржао утакмицу са осталим народима у држави.

У држави где сви грађани њени учествују у донашању закона и стварању државних установа, много се живље развија рад, јер је он боље и заштићен, но тамо где се само поједине привилегисане касте или групе баве политиком и утичу на стварање државних закона, који су онда да богме за њих и удешени, а не за оне, безправне и подчињене, који у државном управљању ни свога гласа немају. Где сваки држављанин има права да се меша и да рекне своје, где се у држави мора да поштује мишљење и најнезнатније странке, ту онда и у законима и установама државе те, сваки рад, свака народност, свака вера у опште свака појава у којој се исказује рад, уверење, мишљење, правац и т. д. и најмање групе у држави, — мора своје заштите наћи. У овакој држави је онда осигуран напредак сваком раду, којим се благостање друштва подиже

Но развитак државе не бива сам по себи, по неком природном закону, који се не да променити и упливисати, већ развитак државе проузрокују и дају правац држављани, који се свесно баве политиком своје државе, који разумеју и знају прошлост своје отаџбине, знају тежње и разне правце, који су у њој владали и владају. Држављани који знају шта хоће, и који прате живо све покрете и појаве у својој домовини, такви држављани својим радом могу да утичу и на развитак своје домовине; док људи, који о томе бригу не воде, већ се задовољавају само тиме, што извесне послове своје обављају најсавесније, што се тако рећи изгубе у својој економији, таки људи често, или боље рећи увек, исисавани, њихов посао, њихов ма и најнапреднији рад иде у туђу корист! Такви људи кадри су чуда стварати у своме раду, али једно нису кадри, а то је: да корист тога рада за себе и потомство своје осигурају, јер то бива не вештим и издржљивим вршењем свога рада, него уз то и утицајем на стварање државних уредаба, које ће корист од свога рада, сваком појединoм осигурати. Стварати „добре људе“ голубија срца, који осим свога посла ништа друго не маре и ни зашто не разбирају, не значи подизати благостање народа. Благостање народно подиже се, истина, марљивим, вредним напредним радом, али се оно осигурава државним законима и институцијама!

Политички преглед.

Русија и Турска. У Ливадију је стигло изванредно турско изасланство. „Келнске

Новине“ сазнају из Цариграда, да то изасланство ради на томе, да се удари основ војном споразуму између Турске и Русије. Уједно ће том приликом уредити и питање Дарданела и споразумети се, када и где да се састане руски цар са турским султаном.

Нови Сад, 25. септембра.

„Застави“ не даду у Босну и Херцеговину. Познато је, да је „Србобран“ добио дозволу да слободно иде у Босну и Херцеговину, и он је тада донео и рекао, да треба и остали листови да траже дозволу да слободно иду у Босну и Херцеговину, па ће је и добити. Ми смо у „Застави“ одмах рекли, да је „Србобран“ за то пуштен у Босну и Херцеговину, што шири велико хрватство и што ће писати и сладити Србима православним и муслиманима да су са Хрватима један народ, према томе да се признају Хрватима и т. д. И рекли смо одмах да не верујемо, да ће добити дозволу за слободан улаз у Босну и Херцеговину, они српски листови, који не исповедају то начело о јединству народа, већ траже да се Србима не дира у име, језик и веру, и т. д. Чуда ради наше уредништво упутило је молбу на заједничког министра финансија, министра за Босну и Херцеговину Буријана, да се и „Застави“ дозволи слободан улаз у те земље. Данас је у варошкој полицији показан нашем уреднику акт решења, потписан од цивилног адлатуса Бенка а за шефа земаљске владе. Акт тај носи број 4898. Извештава се уредништво „Заставе“, да се „Застави“ не дозвољава улаз у Босну и Херцеговину, с погледом на њено становиште и начин писања у последње време о Босни и Херцеговини. Сада ће бити и „Србобрану“ јасније, зашто је добио улаз у Босну и Херцеговину.

Учитељски збор вршачког школског среза

Овај је збор овом приликом одржао своју редовну јесењу седницу у Дежану 9. (22.) септембра о. г. По призиву св Духа отворена је седница у пола 9 часова пре подне. Новог епархијског школск г референта Христифора Свирчевића, приказао је збору председник овога збора Св. Брашован. Збор је дакле први пут имао прилике чути и видети свог новог епархијског школског референта. И збор се могао из оно мало речи референтових уверити, да је наша школа у референту Свирчевићу добила човека, који је искрено љуби, који свим силама тежи, да поради на бољитку њеном и који верује, да му само споразуман рад са учитељством може уродити плодом на српској просвети у овим крајевима

После свог поздравног говора, дао је реч референт Живојину Стојадиновићу учитељу вршачком, који је као изасланик овога збора учествовао у течају у Сомбору, ради проучавања директне методе при предавању мађарског језика. Стојадиновић је опширно говорио о директном начину. Споменуо је све старије и новије присталице ове методе. Истицао је битну разлику између мађарског и српског језика. Обратио је пажњу на нека извесна правила, којих се ваља придржавати код ове методе. А затим је по истој методи радио са децом, и то три практичне радње. Са I. разредом преузео је делове човечјег тела и употребу истих. Ову је партију приказао на два начина, т. ј. како се градиво проширује помоћу именица, а како помоћу глагола. Други му рад беше: о наставцима за одређивање места и то у десет очигледних примера Трећи му рад беше: о претпојмовима земљописа за III разред.

После њега радио је практично и референт. Обрадио је приповетку: „Посно јело“. По истој је методи радила још и учитељица Кристина Поповићева, која је такође била учесница течаја сомборског. На послетку је чинио покушаје у истоме правцу и сам домаћин П. Новаков, учитељ дежански.

Затим је одржана тајна конференција, у којој је протумачио нову наставну основу референт и изречена је записничка похвала на раду предавача. По том је подељен рад за идућу зборску седницу, која ће се одржати у Вршцу са овим распоредом: 1. Српско читање и писање за I. разред. 2. Приказ свег прописаног градива по новој наставној основи; и то мађарски језик по директном начину за I. разред радиће: Живојин Стојадиновић, учитељ у Вршцу. 3. Писмени састави: Живојин Рајковић, учитељ у Потворњу. 4 Јован Слепчевић, учитељ у Јабуци. 5. Цртање: Софија Јовановићева, учитељица у В. Гају.

Часнишшво је остало исто, само је за перовођу збора једногласно изабран Ж. Стојадиновић.

Рад је ове зборске седнице трајао готово без прекидања од $^1/_2$9 пре подне до 2 сата после подне

После рада одржан је заједнички ручак.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. октобра отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 70 потура. Уједно учтиво умољавамо наше поштоване претплатнике, којима крајем септембра истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец октобар обновити како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Апоњијева наредба и Румуни

У спору Румуна са министром Апоњијем, услед наредбе му, да се у државним школама и наука вере предаје на мађарском језику, као да је дошло до неке погодбе. Та погодба, истина, није углављена писменим уговором, али се врши у пракси. У средњим школама Румуни ђаци уче науку вере (осим молитава) на мађарском језику, а у два виша разрела основне школе (у којима би се по наредби такође требала наука о вери да предаје мађарски) уче науку вере румунска деца на свом матерњем језику. Изгледа, да су тиме задовољни и Румуни и министар Апоњи, и да је тиме спор између њих окончан.

Краљевић Ђорђе.

Из Београда јављају, да је нови руски посланик у име руске владе званично саопћио краљу Петру, да ће краљевић Ђорђе, у случају да хоће у иноземство ради даљег војног образовања, бити примљен за капетана у другу петроградску коњичку телесну гарду. Цар је вољан краљевићу дати владарску апанажу. Посланик је у овој ствари био и код краљевића Ђорђа и разговарао се с њим пуна два сата. Држи се, да ће краљевић примити пут.

Будућност крилатица.

Један американски лист упутио је питање ваздухопловцима о томе, какву ће будућност имати крилатице. Ваздухопловци су већ одговорили и међу њима се истичу својим одговорима нарочито Фарман и оба брата Врајта. Хенри Фарман пише: „За неколико година справа за лећење замениће аутомобил, те ће најпре служити за шпорт и забаву. Но затим ће убрзо бити крилатица употребљена за пренос разних вести и путника. После десет година крилатица ће бити тако савршена, да ће веома мало личити на данашње крилатице. Крила ће бити скраћена; мотор неће бити тако велик и тежак, али ће зато имати веће снаге. Огромна брзина крилатице у лету служиће највише онима у корист, који из околине вароши морају журити у своја звања Па ће тако високо летети, да ће у случају какве повреде на крилатици бити доста времена за силазак на погодно место. Малом вештином крилатицу је лако управљати, и може се с њоме спустити на место, које човек са висине по вољи буде изабрао. Места за спуштање биће најбољ.на крововима јавних зграда и хотела“. Вилбур Врајт већ нема тако мишљење. Ево шта он каже: Справа за лећење никад неће прелетети пут од Њујорка до Париза. То је немогуће, пошто је мотор у својој издржљивости ограничен. Нема па неће ни бити мотора, који ће непрекидно терати четири дана, па се тако неће знати и које је време најпогодније за лећење. Крилатица ће вазда служити за пренос гласова, као и за путовање из задовољства. — Орвиј Врајт не сумња колико брат му, те вели: „Држим, да је већ дошло време, кад човек може летети без опасности. Кад би н. пр било станица за накнађавање бензина, онда би се врло лако могло прелетити из Њујорка до Довера“.

У пажњу свима обртницима.

Од управе новосадске обртничке корпорације умољени смо да ставимо у лист, како корпорациони штатут још није званично објављен а није ни потврђен, јер министарство још није ни одобрило поједине промене и измене. Кад статут буде потврђен сваки ће га члан бесплатно добити. Који су чланови прошле недеље од неког неовлашћеног продавца статут купили нека се што пре у корпорационој канцеларији пријаве.

Колико државна управа у Немачкој цени задругарство

Државна управа Немачке и њезине воће увидели су благотворни рад земљорадничких задруга за ратаре, као и велику добит, коју држава сама црпи отуда, што јој темељ њезин, ратарски сталеж, задругарство диже и ојачава. То и јесте разлог, зашто немачка државна управа настоји, да задругарству чини услуге, кад год јој се само прилика даде. Засад ћемо навести и споменути само један доказ за то. Савез немачких земљорадничких задруга у Дармштату одлучио је, да одржи задругарски курс од 20. до 25. септембра Тим поводом издало је министарство унутарњих дела наредбу, према којој управни чиновници, а нарочито млађи, могу да добију не само допуст за полазак споменутог задругарског курса, него и новчану помоћ у исту циљ. Тако се у Немачкој и са званичне стране схваћа задругарство и моћ задружне мисли, а онда није ни чудо, да им задругарство цвета и напредује.

Немачка нетрпљивост.

Прекјуче, у среду, у штајерском покрајинском сабору биле су на дневном реду интерпелације. Више словеначких посланика хтело је да интерпелише и тражили су, да говоре словеначки. Покрајински управник им је то дозволио На то Немци посланици надигну ужасну буку и уз протестовање изиђу из сабора. Покрајински управник ради тога распусти седницу, но и онда, када је поново отворио је, Немци се не хтедоше вратити, те управник ради њих седницу и закључи Нечувена је обест Немаца, где отиу маха, као у тој словеначкој земљи.

Кинески пакао.

Један француски часопис доноси из пера једног путника, коме су врло добро познати кинески обичаји, саопштења о казнама, која по веровању Кинеза очекују грешнога човека. Кинески пакао, то јест пакао, како га замишљају Кинези, састоји се из кругова, у којима грешници према тежини својих грехова испаштају за своје грехе. Тако на пример у четвртом кругу налазе се упорни дужници, рђави лечници, карташи и шпијони, а казна им се састоји у томе, што их туцају у једном авану. Пети круг резервисан је искључиво за преступнике у верској области. Ту се налазе безбожници, они што су крали реликвије, сви они, који се без прописног умивања моле својим боговима, они, који хуле на богове и који пишу књиге противу вере. Њихова је казна, да вечито висе као језици у тешким металним звонима, које непрестано креће јака олуја, или су утврђени на гвозденим роштиљима па их невидљиве тестеришу одозго на ниже. У седмом кругу налазе се лекари, који своје лекове справљају од људских костију; они су у кључалом уљу, а с њима су и несавесни учитељи, даље они, који гуле сир тињу, и сви они који су се обогатили на туђ рачун Осми круг одређен је, искључиво за грешнице. Све жене, које су се за време свога живота више бавиле украсом свог тела него душе, бацају тамо у море крви, а њихов број је, како веле Кинези, ужасно велики. У овом кругу казне се и све оне жене, које су имале обичај, да своје рубље суше на кућњем крову — што је по веровању Кинеза смртни грех, јер то смета душама на њиховом путу кроз ваздух и преко кућа, којима су негда припадали.

Осам стотина крчми.

У Сегедину има осам стотина крчми и у свакој се продаје ракија. Власти услед смртних случајева ракијом увеле су ред, да од времена на време испитују пиће у крчмама. Строге мере предузимају се против сваког крчмара, у кога се налази пиће отровног садржаја. До сад се отрову у пићу још није ушло у траг, но испитивање пића тече даље. Овако испитивање, како јављају, готове су предузети и многе друге вароши.

Брзојави „Застави“.

Стигли 25. септембра.

Угарски сабор.

Будимпешта. Сабор под председништвом Јустовим изабрао чланове одбора против исељавања

Бан у Будимпешти.

Будимпешта. Бан Раух саветује се са министром Јосиповићем. Остаће неколико дана овде да сачека решење угарске кризе.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

Нови Сад, 2 . септембра 1909. године

Пшеница прве каквоће стара 28 к — до 30 к 20 п
Пшеница нова 27 к 60 п до 28 к — п.
Пшеница средња 27 к 20 п до 27 к 60 п.
Пшеница лакша 25 к 60 п до 26 к — п.
Наполица нова 27 к — п до 27 к. 20 п
Јечам нови 13 к 40 п до 13 к 80 п.
Зоб нова 14 к 40 п до 14 к 60 п.
Кукуруз у зрну нов 14 к 80 п до 15 к — п.
Кукуруз у клипу нов 7 к — п до 7 к 20 п
Маст 168 к — п до — к — п.
Сланина 160 к — п до — к — п.
Сланина пањена 160 к — п до — к п

Свињи угојени тешки 108 до 100 п.
Свињи средњи . . 104 до 106 п
Свињи лаки . . . 100 до 104 п.
} све од 100 кила

Теоци 84 88 по кили
Овци пар 25 36— кр. пар
Јагњци 12—28 по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

24. септембра било је 251
25. септембра било је 247

Гвожђарско-шпецерајска трговина

Марка Марцикића

у Паланци

треба једног 1419 1—3

ПОМОЋНИКА

ЗА МОЈУ

шпецерајску и деликатеску трговину

потребујем једног **старијег** и једног **млађег**

помоћника,

који могу 1. новем. п. р. ступити. Плата врло добра.

Милан Јовановић
1421 1—3 **Бела Црква** (Fehértemplom).

Гвожђарска и спецерајска трговина

Јована Костића

у Митровици

потребује добра, солидна **ПОМОЋНИКА** на рочито вешта гвожђарској струци. — Ступање одма или по погодби. — У оферту ваља означити и захтев плате. 1378 3 3

ТРАЖИМ ЗА ОДМАХ

једног изврсног ПОМОЋНИКА

за кратку мушку и женску модну струку који мора бити вичан српском, немачком и мађарском говору. — Понуде упутити на

Kolomán Weiss
1420 1—3 Вршац.

ПОМОЋНИК

за нирнбершку, кратку и галантеријску струку, нека своје оферте пошаље на

Steiner Sándor
1414 1—1 Вршац.

За моју

новоотворену мануфактурну трговину

потребујем 2 ПОМОЋНИКА

који осим српског језика још и мађарски и немачки знају. Ступање одмах.

Милорад Попов
1407 2—2 Тител

Продаја гостионе.

У једном живахнијем месту у Славонији продаје се једна

ГОСТИОНА

са више гостинских просторија у доњем, те више путничких соба у горњем спрату. Све просторије као и кухиња потпуно намештено Уз гостиону леденица и подрум.

Све ово за 14.000 круна, а могао би евентуално половицу и дужан остати.

Обратити се са упитом на администрацију овог листа. 1383 4—4

Ц. и кр продаја барута!

Помодно-мануфактурна трговина

Станимира Ј. Крстића

у Руми

потребује ваљана ПОМОЋНИКА, који 5—6 година сервира. 1416 2—3

Старији помоћник

галантеријске струке

који и излоге намешта, прима се одмах. — Понуде се шаљу са ознаком плате на

Исидора Вајса
1414 2-3 у Митровици.

Шљива за ракију.

Продајем коме треба **шљива за ракију**, имам више вагона. Обратити се на

Софију Супек
Нови Сад, Ханска улица бр 23 или у радњи Фрање Ракоција П. бр. 56 на великој пијаци.
1413 2 5

Српска кафана

„СЛАВИЈА“

513. E 5 St. New York City.

Препоручујемо нашој браћи Србима, који путују у Америку, да нам јаве кад и којом лађом долазе, да не би пали у руке несавесним агентима Ми сваког који нам се јави, дочекамо на лађи и побринемо се за добар рад, а све бесплатно. — Код нас у „Славији“ наћиће свако чисте собе и добру домаћу кујну. — Састанак свих овдашњих Срба 1313 3—3

Са српским поздравом

В. Марјановић и Ђ. Козаров.

Српско Трговачко друштво у Руми

одликовано на П. земаљској пчеларској изложби у Руми 1909.

извозници

МЕДА

на велико и на мало, разашиље у 5 клг. дозама, гарантовано чистог овогодишњег врзаног

меда

по К 5·50 уз поштанско поузећо. Трговцима и препродавцима посебне цене.
1369 7—12

Најстарија казанџијска радња.

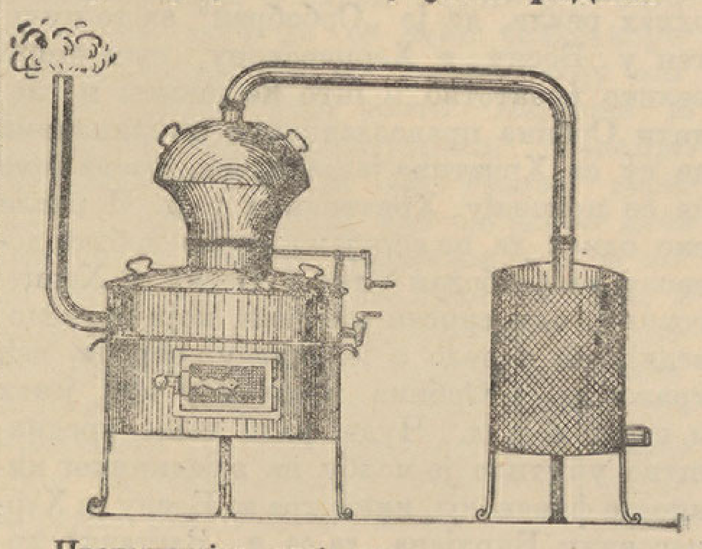

Препоручујем свој проналазак патентиране *ракијске казане*, који својом усавршеношћу у потпуности надокнадују скупљу порезу на ракији; *шероносиорне штрцаљке* више врсти, које ја сам зготављавам, а имам искључиво заступство за *Нови Сад* и околицу правих чувених „*Турул*“ *штрцаљки; кумше за вино, кречове и пресе за грожђе, шмркове на бунаре, табарке од гвожђа*, све врсте *бакреног посуђа*, као и *котлова* за прање у гвозденим фурунама. Подижем и *покривам црквене торње*, спроводим *громобране* и т д Примам *на оправак* и шприцеве, казане и све врсте парних цеви и т. д.

Пошто сам радионицу *проширио и преуредио* тако, да моју робу (коју из првих руку у већо количини добављам) много брже и лакше израђујем, пружа ми могућност, да могу *уз јефтине цене продавати за готово а и на отплату* од пола до две године — *јефтиније него и један казанџија*. Сву робу продајем *уз гаранцију* и смем рећи, да мојој *савесној изради нема конкуренције*.

С поштовањем

Милан Т. Јовановић
38 24—0 **Нови Сад**, Казанџијска улица.

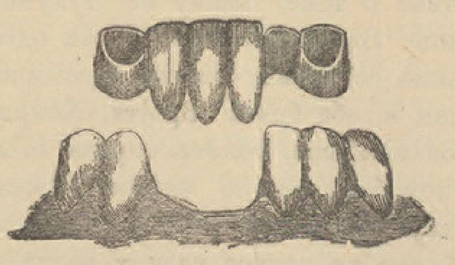

Странцима брза израда. Намештеницима и на отплату.

Др. Лоранд, зубни лечник у Н. Саду.

Специјалиста у изради

златних ћуприја и златних круна

без плоча, на темељу своје науке и искуства стеченог на

берлинској поликлиници.

Ординира од 1. децембра у Винклеовој кући (пивара) на I. спрату од 8 сати у јутру, па до 5 сати по подне. 7—15

ЕЛЕКТРИЧНО УРЕЂЕЊЕ! 11 9

Објава.

Овим дајем поштованој публици на знање, да сам своју овде већ од много година постојећу

ТРГОВИНУ ОРУЖЈА

из темеринске улице бр. 12. у у **Кошут Лајошеву улицу бр. 30.** *у римокатоличкој црквеној згради* преместио, где ћу не само све врсте *оружја* и *муниције* већ и сву осталу у ту врсту припадајућу робу **за шпорт** увести и са свима поправкама најреелније и најбрже на услузи бити.

До досада постојећи *главни дућан* у **темеринској улици** ће са *радионицом* у истим просторијама као **филијала** и даље постојати, што најучтивије молим да се узме на знање.

За досад поклоњено ми поверење најсрдачније се захваљујем и молим, да ми исто поверење и даље изволите указати

С поштовањем

Шандор Бурман
мајстор оружја
993 5—12 Нови Сад.

Ценовник бадава и плаћено!

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.